

Sygn. akt I C 1464/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

(...) października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Kierończyk

Protokolant: st. sekr. sądowy Wiesława Nurek

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2014 w Radomiu

sprawy z powództwa B. O.

przeciwko E. P.

o zachówek

I. zasądza od E. P. na rzecz B. O. 46.666 zł (czterdzieści sześć tysięcy sześćset sześćdziesiąt sześć) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 19 października 2010 r. do dnia zapłaty,

II. w pozostałym zakresie oddala powództwo,

III. nakazuje pobrać od B. O. z zasądzzonego w punkcie I-szym roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Radomiu kwotę 4.994, 41 zł (cztery tysiące dziewięćset dziewięćdziesiąt cztery złote czterdzieści jeden groszy) tytułem wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa,

IV. nie obciąża powódki opłatą sądową od oddalonego powództwa przejmując ją na rachunek Skarbu Państwa,

V. nakazuje pobrać od E. P. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Radomiu kwotę 1491,84 zł (jeden tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt jeden złotych osiemdziesiąt cztery grosze) tytułem wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa oraz kwotę 2.333zł (dwa tysiące trzysta trzydzieści trzy złote) tytułem nieuiszczonej opłaty sądowej od uwzględnionego powództwa,

VI. zasądza od B. O. na rzecz E. P. 2.785 zł (dwa tysiące siedemset osiemdziesiąt pięć) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ Na oryginale właściwy podpis.-

I C 1464/10

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 18 października 2010 roku (data nadania k.32) powódka B. O. wniosła o zasądzenie od E. P. na jej rzecz kwoty 150 000 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia procesu do dnia zapłaty tytułem zachowku.

W uzasadnieniu swojego żądania wskazała, że spadkodawca E. O. był rozwiedziony. Zmarł 4 listopada 2006 roku. Pozostawił testament i jedynym swoim spadkobiercą ustanowił pozwaną. W marcu 2008 roku Sąd Rejonowy w Radomiu VII Wydział Cywilny w sprawie VII Ns 138/08 stwierdził nabycie całego spadku przez pozwaną. Powódka i pozwana są córkami spadkodawcy i gdyby odziedziczyły spadek z ustawy to każda z nich dziedziczyłaby po 1/2

części spadku. W skład masy spadkowej po zmarłym wchodzi zabudowana domem mieszkalnym i zabudowaniami gospodarczymi nieruchomości położona w miejscowości M. gmina K. składająca się z działek oznaczonych numerami ewidencyjnymi: 25/2, 272, 346, 428, 216/2, 239/2, 408/2, 111/2, 103/2, 55/2, 25/1, 55/1, 43, 216/1, 103/1, 111/1, 239/1, 408/1, 26 i 56 o łącznej powierzchni 6,8320 ha, dla której Sąd Rejonowy w Radomiu prowadzi księgę wieczystą (...) oraz działki nr 1/2 o powierzchni 1,1200 ha, dla której Sąd Rejonowy w Radomiu prowadzi księgę wieczystą (...). Łączna powierzchnia gruntu wynosi zatem 7,9520 ha o przybliżonej wartości 477 120 złotych (przyjmując 6 zł/m²). Na gruncie znajduje się dom o powierzchni 77 m² o przybliżonej wartości 77 000 złotych (przyjmując 1000 zł/m²) oraz stodoła i obora a także las o nieustalonej wartości. Szacunkowa wartość spadku to kwota 600 000 złotych. Z tytułu zachowku powódce przypada 1/4 część spadku, stąd wartość zachowku wynosi 150 000 złotych (pozew k.3-4).

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i takie stanowisko procesowe prezentowała do końca procesu.

Pismem procesowym z dnia 9 marca 2011 roku strona powodowa rozszerzyła powództwo do kwoty 200 000 złotych, podnosząc, że oprócz wskazanych w pozwie nieruchomości w skład spadku po E. O. wchodzi nadto nieruchomość gruntowa o powierzchni 0,48 ha położona w R. o numerze ewidencyjnym (...), 1/2 udziału w nieruchomości położonej w M. składająca się z działek o numerach (...) o łącznej powierzchni 2,0624 ha, nieruchomość gruntowa położona w M. oznaczona numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni 1,1223 ha. Aktualna wartość masy spadkowej została przez powódkę oszacowana na 800 000 złotych. Wskazała nadto, że pozwana nie ujawniła jej co wchodziło w skład spadku po ojcu i w związku z tym wniosła o zwrócenie się do Urzędu Skarbowego właściwego dla pozwanej, czy spadkodawca uczynił na rzecz E. P. darowizny, które podlegałyby doliczeniu do spadku na podstawie art. 993 k.c. (k.60 – 63).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

E. O. zmarł w dniu 4 listopada 2006 roku (akt zgonu k.3 akt VII Ns 138/08). \$ grudnia 1996 roku sporządził notarialny testament, w którym do całości spadku powołał córkę E. P., oraz oświadczył, że ma jeszcze jedną córkę B. O., której nic nie przeznaczona, ponieważ została ona odpowiednio wyposażona (akt notarialny Rep A numer (...) w aktach sprawy VII T 42/08 sądu Rejonowego w Radomiu). Postanowieniem z dnia 18 marca 2008 roku Sąd rejonowy stwierdził, że spadek po E. O. na podstawie wyżej wskazanego testamentu nabyła w całości E. P. (k. 13 akt VII Ns 138/08). We wrześniu 2008 roku został sporządzony operat szacunkowy z wyceny nieruchomości gruntowej położonej w M. i R. gmina K., określający stan i wartość spadkowych nieruchomości, którego celem było określenie wartości rynkowej nieruchomości jako przedmiotu prawa własności stanowiącej podstawę do ustalenia wysokości podatku od spadku (k.101 – 151). Bezsporne jest, że pozwana dokonała rozbudowy i nadbudowy istniejącego budynku mieszkalnego usytuowanego na nieruchomości w M. (k.157 – 218). Strona powodowa nie kwestionowała faktu rozbudowy przez pozwaną budynku mieszkalnego i przyznała, że stan wskazanej nieruchomości w dniu otwarcia spadku był taki, jak wynika to z operatu szacunkowego z dnia 12 września 2008 roku (k.219). W skład spadku po zmarłym E. O. wchodził także inwentarz żywy i martwy, ale powódka nie wniosła o jego rozliczenie. Nie zaprzeczyła, że z tytułu sprzedaży ciągnika otrzymała od pozwanej 5 000 złotych. W 1994 roku powódka otrzymała od ojca kwotę 180 000 milionów (starych) złotych na zakup mieszkania w W.. W dniu 19 października 1994 roku powódka zakupiła mieszkanie wraz z częściami wspólnymi od L. K. i zamieszkuje w nim do dzisiaj (akt notarialny k.84 -85 zeznania powódki k.70v-71, 550v, kserokopia listu powódki do ojca k.94v, zeznani pozwanej k.551 -551v). Bezsporne jest, że od wielu lat relacje między stronami nie układają się dobrze, w zasadzie nie utrzymują one ze sobą kontaktu, co potwierdziły zeznania przesłuchanych w sprawie świadków: E. K. k. 86v- 87), M. P. (k.87 88), A. A. (k.234v235v), W. W. (k.235v-236). Aktualna wartość masy spadkowej po E. O., po uwzględnieniu nakładów poczynionych przez pozwaną wynosi 480 000 złotych (opinia biegłego M. J. k. 262 – 379, opinia uzupełniająca k.397 – 398, ustna opinia biegłego k.430-430v). Lokal mieszkalny numer (...) zakupiony przez powódkę położony w W. przy ulicy (...) wymagał kapitalnego remontu (oświadczenie zbywcy k.450). B. O. poczyniła na niego szereg nakładów wyszczególnionych w piśmie z dnia 21 listopada 2013 roku (k.447 -449). Wartość tego lokalu, po uwzględnieniu nakładów poczynionych przez powódkę wynosi 170 000 złotych (opinia biegłego M. J. k.462-516). Zwaloryzowana na dzień 30 .04. 2012 rok kwota 180 000 000 (starych) złotych stanowi wartość 52 299,65 zł (opinia biegłej T. G. k.244 -237). Powyższe ustalono w oparciu o załączone do akt dokumenty odnośnie składu i stanu spadkowej nieruchomości, załączony akt notarialny kupna lokalu

mieszkalnego w (...) przy ulicy (...) i opinie biegłego M. J., zeznania pozwanej i częściowo zeznania powódki. Zeznania świadków miały jedynie walor uzupełniający. Sąd nie dał wiary zeznaniom powódki. W części dotyczącej przeznaczenia darowizny kwoty 180 000 000 złotych dokonanej na jej rzecz przez ojca w 1994 roku, jakoby mogła ona nią swobodnie (co do jej przeznaczenia) dysponować. Była to darowizna celowa, z przeznaczeniem na zakup mieszkania, o czym świadczą pierwsze wyjaśnienia powódki – „w 1994 roku dostałam od ojca pieniądze na zakup mieszkania, była to kwota 180 000 złotych, za te pieniądze kupiłam kawalerkę z wnąką kuchenna w W. na ul. (...) ... (k. 70), potwierdzone następnie w trybie art. 299 k.p.c. (k.550v), chociaż powódka usiłuje wywieść, że pieniądze te mogła przeznaczyć na inny cel. Przed zakupem mieszkania powódka straciła pracę, nie miała środków do życia i własnego lokum, przez kilka miesięcy przebywała u pozwanej w S.. Wszystkie te okoliczności spowodowały, że ojciec E. O. postanowił kupić jej mieszkanie (zeznania pozwanej k.551-552). Również z listu powódki do ojca (którego autentyczności nie kwestionowała), jednoznacznie wynika, że celem darowizny pieniędzy był zakup mieszkania, a wręcz stwierdza ona w tym liście do ojca ... „kupiłeś mi małą kawalerkę ze ślepą kuchnią, którą trzeba wyremontować...” (k.94v). Powódka od wielu lat jest chora, od 1 sierpnia 2004 roku jest osobą trwale niezdolną do pracy (k.545).

Sąd zważył, co następuje:

Powódka należy do kręgu spadkobierców ustawowych po E. O., który zmarł, pozostawiając jako spadkobierców ustawowych dwoje dzieci: B. O. i E. P. akta VII Ns 138/08 sądu Rejonowego w Radomiu). Gdyby zmarły nie sporządził testamentu strony zgodnie z treścią art. 931 § 1 k.c. dziedziczyłyby spadek po nim po 1/2 części. Celem instytucji zachowku, unormowanej w tytule IV księgi czwartej kodeksu cywilnego, jest ochrona interesów majątkowych najbliższych członków rodziny wymienionych w art. 991 § 1 k.c. przez zapewnienie im niezależnie od woli spadkodawcy, a nawet wbrew jego woli, roszczenia pieniężnego odpowiadającego określonej w powołanym przepisie ułamkowi wartości udziału w spadku, który by im przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, przy czym żaden z przepisów powyższego tytułu nie przewiduje możliwości obniżenia wierzytelności z tytułu zachowku. Obniżenie wysokości zachowku może więc mieć miejsce w przypadkach zupełnie wyjątkowych, już samo pozbawienie uprawnionego do zachowku korzyści ze spadku w drodze dziedziczenia jest dla niego okolicznością krzywdzącą i dolegliwą, a stanu tego nie powinno jeszcze pogłębiać ograniczenie możliwości realizacji roszczeń z tytułu zachowku. Okoliczności takie w niniejszej sprawie po stronie pozwanej nie zachodzą.

Podstawą obliczenia zachowku jest tzw. substrat zachowku - czysta wartość spadku powiększona o darowizny podlegające zaliczeniu zgodnie z art. 994 k.c.

Według art. 994 k.c. do spadku zaliczane są darowizny na rzecz spadkobierców bez względu na czas ich dokonania. Biorąc pod uwagę powyższe Sąd ustalił substrat zachowku na kwotę 650 000 zł (wartość spadkowej nieruchomości : 480 000 złotych, zwaloryzowana kwota 180 000 000 złotych z 1994 roku wyrażająca się obecną wartością mieszkania w W. przy ulicy (...) w kwocie 170 000 złotych). Z uwagi na to, że B. O. jest osobą trwale niezdolna do pracy należy jej zachówek wynosi 2/3, z tego, co by jej przypadło w wyniku dziedziczenia ustawowego. Gdyby spadkodawca nie sporządził testamentu należy powódce udział w spadku wraz z surogatem darowizny kwoty pieniężnej wyniosłby 325 000 złotych, zaś należy jej zachówek stanowi 216 666 złotych. Od tej kwoty należy odliczyć 170 000 złotych z tytułu zwaloryzowanej kwoty darowizny. Zatem należy powódce zachówek wynosi 46 666 złotych. Przyjęcie innego sposobu waloryzacji kwoty 180 000 000 (starych) złotych w świetle wyżej podnoszonych okoliczności jest całkowicie niezasadne. Bezsporne jest, że E. O. podarował swojej córce B. O. określoną kwotę pieniężną, za którą zakupiła ona lokal mieszkalny w W. i ona, a nie jej ojciec, była stroną aktu notarialnego. Dlatego najbardziej adekwatnym sposobem waloryzacji tej sumy pieniężnej jest aktualna wartość tego mieszkania, pomniejszona o poczynione przez powódkę nakłady, związane z remontem tegoż mieszkania. W ocenie Sądu tylko taki sposób waloryzacji odzwierciedli najpełniej wartość dokonanej przez spadkodawcę darowizny, której celem był zakup mieszkania. Nie można zatem przyjąć jako miernika waloryzacji wskaźnika inflacji ogłoszonego przez Prezesa GUS –u. Pomiedzy siłą nabywczą pieniądza, a ceną mieszkań nie zachodzi bowiem prosta i bezpośrednia zależność. Wręcz przeciwnie, stwierdzić można, że ceny mieszkań kształtują się autonomicznie w zależności od relacji między popytem i podażą na tymże rynku. W odrębny sposób następuje zmiana siły nabywczej pieniądza, na którą wpływają nie tylko ceny mieszkań, ale także zmiany

cen innych towarów i usług, nie wyłączając także zmian realnej wartości wynagrodzeń. Dalej idące żądanie należało oddalić.

O odsetkach orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu na podstawie art. 481 § 1 k.c.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. dokonując ich stosunkowego rozdzielenia. Powódka utrzymała się ze swoim żądaniem w 23%. Dlatego też w 77 % została obciążona wydatkami poniesionymi w niniejszej sprawie przez skarb Państwa, a wyniosły one łącznie 6486,25 zł (wydatki związane z opiniami biegłych : T. g. – 540 zł k.249, biegłego M. J.: (...),54 k.382, 157,35 k.403, 1991,36 zł k.522). W części uwzględniającej powództwo (tj w zakresie 23 %) wydatkami tymczasowo poniesionym przez Skarb Państwa i opłatą sądową od uwzględnionego powództwa obciążona została pozwana. Zasądzono również od powódki na rzecz pozwanej koszty zastępstwa procesowego proporcjonalnie do oddalonego powództwa. Biorąc pod uwagę sytuację materialną i zdrowotną powódki, okoliczność, że samotnie wychowuje syna, który również jest chory nie obciążono powódki opłatą sądową od oddalonej części roszczenia na podstawie art. 113 ustęp 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U z 2010 roku poz. 594 ze zm.).

/-/ Na oryginale właściwy podpis.-